

Mleczko, Joanna

"Tematičen rečnik na terminite na narodnija kalendar", Palmira Legurska, Marija Kitanova, Sofija 2008 : [recenzja]

Etnolingwistyka 23, 298-299

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czasownikowych, powiązanych z sytuacjami dyskomfortu ciała. W rezultacie przeprowadzonych analiz pokazano sposób werbalizacji bólu w językach: polskim, rosyjskim, serbskim, ukraińskim, angielskim, niemieckim, hiszpańskim, francuskim, agulskim, krymskotatarskim, arabskim, chińskim, hindi, japońskim i innych.

Bazę materiałową stanowiły różne źródła leksykograficzne i dane korpusowe (dla tych języków, które mają korpusy). Oprócz tego moskiewska grupa badaczy przygotowała specjalne kwestionariusze do pozyskiwania materiału językowego od respondentów. Ustalono ogólne zasady opisu predykatów bólowych i strukturę przedstawiania danych lingwistycznych. Na podstawie przeprowadzonych analiz dokonano uogólnień typologicznych, ujawniono podobieństwa i różnice w reprezentacji konceptu BÓL. Książka jest adresowana do badaczy zajmujących się typologizacją językową i semantyką.

NG

Koncepty kul'tury v jazyke i tekste: teorija i analiz, naučnája red. Aleksandra Kikleviča i Ałły Kamalovoj, Olsztyn: Centrum Badań Europy Wschodniej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2010, 219 s.

Książka ukazała się jako 2. tom w serii wydawnictw naukowych *Sovremennaja rusistika: napravlenija i idei*. Autorzy – polscy i rosyjscy językoznawcy – rozważają teoretyczne aspekty konceptologii lingwistycznej, omawiają także szczegółowe zagadnienia semantycznej analizy języka i tekstu. W pierwsze części, zatytułowanej „Postulaty i metody”, siedmioro autorów skoncentrowało się przede wszystkim na analizie pojęć / konceptów. L. M. Vasil'ev omówił podstawowe pojęcia i terminy lingwistyki kognitywnej, tj. koncept vs. kategoria semantyczna, koncept vs. elementarne jednostki semantyczne w ujęciu A. Wierzbickiej, koncept vs. prototyp, kategoryzacja a konceptualizacja. A. A. Kamalova przedstawiła zarys kształtowania się lingwistyki kognitywnej w Rosji. E. A. Potechina zrekonstruowała koncept grzechu na podstawie rękopisu staroobrzędowców z przełomu XIX i XX w. Osobliwości rekonstrukcji konceptów w starych tekstach – na przykładzie konceptu *um* – przedstawiła O. Kondrat'eva. *Geist i duch* w niemieckim i rosyjskim obrazie świata do przedmioty analizy w artykule E. A. Pimenova, zaś porównanie kulturowego stereotypu mędrca (*mudrec i wise man*) w języku rosyjskim i angielskim przyniósł szkic M. B. Pimenovej. Ta sama autorka w następnym artykule przedstawiła analizę obrazu nieba w twórczości A. Puszkina.

Publikacje w drugiej części książki („Analiza krytyczna”) podejmują sporne kwestie we współczesnej lingwistyce kognitywnej i konceptologii. A. T. Krivonosov podjął spór z propozycjami rosyjskich językoznawców kognitywistów. I. K. Archipov zastanawiał się nad naturą konceptu i metodami jego badania. A. Kiklevič, przyjąwszy, że koncept i stereotyp są fundamentalnymi konstruktami we współczesnej lingwistyce kulturowej, skupił swą uwagę na ujęciu relacji między znaczeniem językowym a kognitywnym w trzech paradygmatach badawczych: strukturalizmie, kognitywizmie i lingwistyce kulturowej. Wszyscy ci badacze podkreślili konieczność uwzględniania w badaniach semantyki dorobku rosyjskiego językoznawstwa z dwóch ostatnich stuleci.

UMB

Legurska Palmira, Kitanova Marija, *Tematičen rečnik na terminite na narodnija kalendar*, Sofija: Akademično Izdatelstvo „Prof. Marin Drinov”, 2008, 150 s.

Słownik tematyczny terminów kalendarza ludowego stanowi fragment przygotowywanego w Instytucie Języka Bułgarskiego przy Bułgarskiej Akademii Nauk słownika ludowych terminów związanych z bułgarskimi obrzędami, obyczajami i wierzeniami. Jest to pierwsze tego rodzaju

opracowanie w bułgarskiej literaturze przedmiotu. Łączy ono w sobie cechy słownika dialektalnego (gromadzi materiał dialektalny obejmujący terytorium całej Bułgarii, nie rezygnując przy tym z wyrazów literackich nazywających realia kulturowe), encyklopedycznego (podaje definicje terminów) i etnolingwistycznego (określa sferę funkcjonowania terminu, jego znaczenie i zasięg terytorialny).

Słownik składa się z czterech części tematycznych, do których dołączone zostały indeksy. Części tematyczne odpowiadają czterem porom roku (cykle: jesienny, zimowy, wiosenny, letni). Każde ze świąt w bułgarskim kalendarzu ludowym zostało scharakteryzowane na podstawie terminów ludowych nazywających związane z nim realia obrzędowe, takie jak: postaci (w tym także istoty demoniczne, postaci mitologiczne, choroby i ich określenia eufemistyczne), czynności oraz przedmioty, a czasami także miejsca. W wyborze kategorii obrzędowych, autorki nawiązują do modelu zastosowanego w słowniku *Slavjanskie drevnosti*, stwarzając tym samym możliwość porównania bułgarskiego materiału językowego z materiałem pochodzącym z innych rejonów Słowiańszczyzny. Do każdego cyklu dołączony został indeks terminów uwzględnionych w części tematycznej wraz z lakoniczną definicją.

We wstępie do słownika, obok założeń metodologicznych oraz szczegółowego spisu źródeł (leksykograficzne, etnograficzne i folklorystyczne), zamieszczono charakterystykę badanej terminologii: podział terminów ze względu na przynależność do jednego lub więcej kompleksów obrzędowych; sposoby tworzenia terminów, zwłaszcza nazywających święta (antroponimy chrześcijańskich świętych; postacie mitologiczne; osoby, którym święto jest poświęcone; wykonawcy obrzędowych czynności lub działania i przedmioty obrzędowe typowe dla danego święta); ich budowę (motywowane, niemotywowane, złożenia, połączenia wyrazowe).

JM

Levčenko Olena, *Frazeologična simbolika: lingvokul'turologičnyj aspekt*, L'viv: L'vivs'kyj regional'nyj instytut deržavnogo upravlinnja pry Prezydentovi Ukrajinj, 2005, 352 s.

W książce zostały omówione badania symboli, prowadzone za pomocą analizy konceptualnej. Bazę materiałową stanowi ukraiński i rosyjski materiał frazeologiczny, dane leksykalne i ich użycie kontekstowe. Wiele uwagi poświęcono rekonstrukcji obrazu świata na podstawie danych frazeologicznych.

Monografia składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy został poświęcony narodowo-kulturowej specyfice semantyki frazeologizmów, drugi – interlingwistycznym i narodowym kierunkom w badaniach konceptów. Autorka zastanawia się nad zagadnieniami werbalizacji konceptów, omawia metaforę, przestrzeń konceptualną, archetypy i symbole. Trzeci rozdział poświęcono grupom ideograficznym rozpatrywanym w aspekcie lingwokulturowym.

NG

Lotman Jurij, *Nepredskazuemye mechanizmy kul'tury*. Podgotovka teksta i primečanija T. D. Kuzovkinoj pri učastii O. I. Utgof, Tallinn: TLU Press, 2010, 232 s.

Książkę *Nieprzewidywalne mechanizmy kultury* Jurij Lotman podyktował w ostatnich latach swojego życia. Jest to kontynuacja i dopełnienie rozprawy *Kultura i wybuch*. Wielki uczony powraca do wątków i idei szczególnie dla niego w tym okresie ważnych. Lotman snuje rozważania o globalnych prawach historii, o znaczeniu wybuchu w rozwoju kultury i o niemożliwości przewidywania, kiedy taki wybuch nastąpi, o sztuce jako warsztatach nieprzewidywalności. Jest to rodzaj testamentu, w którym autor prezentuje swoje poglądy na historię i na sztukę.